

peu central que ens recorden aquest tipus *MÉLAGE: Rohlf's (ZCPH, XLV, 675) hi relaciona el roms. *molid(v)* 'alerç', i alb. *maléñā*, *maléza* 'om'. A mi, per altra part, em recorda el lit. *málka* 'fusta' (Völkel, Lit. Leseb., 51; Bender, s. v.), letó *ma'lka* 'lleya', per més que l'origen o parentela d'aquest mot bàltic resti ben incert.³

¹ D'un *marmell*- català preliterari nom del codony, ve el collectiu *Marmellar* nom d'un poblet del Penedès. — ² Per manca de coneixement de la fonètica occitana, Bloch postula un *MELICĪNU, i Hubschmid (RCelt. L, 256) fa pitjor encara, suposant un *MELATIA, com si el mot fos francès. Això només demostra la ignorància de la lingüística occitana en què visqueren aquests estudiosos, que d'altra banda no saben res del mot català i no es preocuparen gaire de la documentació en llengua d'oc. Més sobre el mot occità en Bertoldi, *Silloge Ascoli* 1929, 513ss., 528-9, i Sofer ZCPH, XXXIII, 396. — ³ L'eslavista Torbiörnsson (Upsala, 1902) hi cercava un enllaç amb la família eslava del búlgar i sbcr. *mlaka* 'aiguamoll' i letó *malks* 'beguda', lit. *malkas* 'glop', partint del sentit del pol. *mlakicina* 'pasturatge pantanós' (d'on 'bosquina' > 'fustam'), però Berneker (Slav. Etym. Wb. II, 72) ho rebutja com a massa rebuscat. Tampoc es veu clara la possibilitat de relacionar amb l'arrel MEL 'picar, triturar' de Pok., IEW, 716-7, amb testimonis d'una amplificació MELAK/MLĀK-, però de sentit no gaire veí: iirl. mj. *malcad* 'podrir-se', gr. *μάλαχ* 'enravenament de fred', lit. *mūlkis* 'talós', letó *smelknes* 'rebuig de la farina',³⁰ lit. *smulkūs* 'fi, tènue' (719.21, 24, 30, 15); i sense l'amplificació en -k-: al. dial *mulm* 'podrimener de fusta', paleosl. *mēlikū* 'petit' i *mletiti* 'colpir', letó *māltit* id., lit. *smelýs* 'arena' (717.4, 31, 21, 37). Tanmateix, aplicant-se aquesta arrel a la fusta d'arbres, un enllaç ja no fóra impossible.³⁵

LLISTA CORRELATIVA DE DERIVATS I COMPOSTOS: *melada*, *melaire*, *melat*, *melada*, *melassa*, *melejar*, *meler*, *melica*, *melicós*, *melós*, *melositat*, *melis*, *emmelar*,⁴⁰ *emmelat*, *emmelador*, *emmelament*, *amelar*, *amelament*, *amelador*, *remelar*, *remel*, *esmelegar-se*, *desmelar*, *melissa*, *melilot*, *melmelada*, *melmelat*, *melliflu*, *mellifluïtat*, *melliífer*, *melliífic*, *melliíficar*, *melagra*, *melcuita*, *melcuiter*, *melcoca*, *melcoquer*, *melcolat*, *melindro*, *melindrejar*, *melindrós*, *melindrina*, *melis*, *pi melis*, *pi mèlic*.

MEL, m. II, 'pòmul', del ll. vg. MĒLUM 'poma', manllevat del gr. *μήλον* id., que ja es va usar alguna vegada en gr. i en ll. amb el significat de 'pòmul', per comparació de forma, tal com el ll. *pōmūlum* (d'on el nostre *pòmul*) és també derivat de *pōmum* 'fruit, poma'. □ 1.ª doc.: 1328.

En un doc. de Ciutadella de l'any 1328: «dicta Paschala habebat los *mels* de la cara mecats e apunyejats» (BSAL IV, 35a). De fet avui el mot és viu només en les tres Illes, i allí sona *mēl dā sá kārā*. El mot va cridar l'atenció a Griera com a eivissenc (BDC I, 28) i com a menorquí (BDC XIX, 258); «*mels* de la cara: ⁶⁰

carrillo, joue, gena», FebrCard. A Mallorca no sé si és tan conegut: no el recullen els DFgra. ni DAMen., i Alcm no en dona cites mallorquines concretes, amb tot i assegurar aquella pron. com a mall.; el DAG., però, cita com a mallorquina la frase «t'arrencaré o et trauré *els mels* o *les mels* de la cara» (fa l'efecte que només s'usi en aquesta frase i com a mot conegut poc generalment, d'on la identificació parcial amb la mel).

En tot cas, però, havia estat un mot usat en el Continent, on ja l'emprà Muntaner: «l'Almirall ferí l per l'elm, e donà-li tan gran colp davant --- que tot lo nas li fonyà, en tal manera que null temps puis no-n fo adret; e encara per lo *mel* de la cara, e per les celles, que tot correcc en sanc, sí que tothom se cuydà que fos mort» (fets de 1292, § 179, Casac. v, 58.25; Bof., cap. 180). I BMetge l'emprà en la seva narració juvenil (c. 1380?) *La Velletona*: «lo nas era fet per mesura, que no era ma<s>sa lonc, ne masa breu, ne era aguileny ne de bugia <'nas de mico, nas esquitit'>: no y avia res que mal y estigués; lo naril no era masa ample ne degotant de humor del cervell; e lo *mels* de la cara eren axí vermells com a flor de magrana» (ed. Riquer, 94.8; EUC XVIII, 118), on és de notar que el model llatí *De Vetula* no porta res corresponent a l'última frase (sí les anteriors), per tant és de plena iniciativa de l'escriptor català.

El nostre mot és idèntic al nom de la poma en it. *melo*, logud. *mēla*, engad. *mail* (que continua fins a Gardena) i roms. *mār* (REW, 5272.2), tots els quals suposen MĒLUM en lloc del ll. clàssic MĀLUM. Generalment es creu que el llatí manllevà el mot del grec, on és *μήλον* en àtico-jònic, i *μάλον* en dòric, si bé Meillet, tenint en compte que en grec no és mot indoeuropeu sinó rebut de la llengua egea o mediterrània (i substituïnt l'indoeur. *aballo-*, d'on l'angl. *appel* etc.), sospita que el llatí també el rebé directament d'aquesta.

Melum, però, ja apareix en un ambient llatí vulgar, en Petroni, en un joc de mots. El sentit de 'pòmul' no apareix en aquest mot romànic més que en català. Però es tracta del mateix ús metafòric que s'ha produït en el cultisme *pòmul*, car en llatí *pōmūlum* no era més que 'fruit, petita poma'. Altrament el cas es repeteix en altres llengües: en portuguès *maçã do rosto*, on pròpiament *maçã* només és 'poma' (=cast. *manzana*), veg. Gonç. Viana, RLus. II, 192; el grec *μήλον* mateix apareix amb el sentit de 'galta', si bé només en poesia, i d'ací que *malum* aparegui amb el sentit de 'galta' en Oribasi (S. VI), veg. Svennung, *Wortstudien zu den spätlat. Oribasius-rezensionen*, 97; per tant no crec que sigui casual que també aparegui *malañ* 'galtes' en el dialecte tocarí A, com va assenyalar Ernst Fraenkel (*Baltosalvica*, en ZVglSprfg., Supl. del vol. 50, pp. 4-5); car al capdavant no sabem si els tocaris no passaren vora el Mediterrani en llur pelegrinatge des del centre d'Europa fins al Sinkiang. I coneixent-se el lèxic tocarí molt incompletament, és ben possible que el mot hi vagi existir també amb el sentit de 'poma'.